

Uddannelsessamarbejde over Sundet – med fokus på Dropouts

INDHOLDSFORTEGNELSE

Indledning:	3
Kapitel 1: En rummelig skolekultur - hvordan?	5
Kapitel 2: Projekter og metoder der sætter fokus på elevtrivsel (helse)	9
Kapitel 3: Styrkelse af læringskompetencer	15
Kapitel 4: Metoder til at ruste elever til arbejdsmarkedet/fastholde en praktikplads:	19
Opsummering og samlet konklusion	22
Litteratur	24
Links	25

INDLEDNING:

Denne rapport er et baseline study, der skal fungere som inspirationskatalog for aktører og ungdomsuddannelser i Øresundsregionen. Den er udarbejdet som del af et Interreg Øresund IV A, mikroprojekt. Målet er at afdække muligheder og potentiale for et Øresundssamarbejde inden for feltet "Prevention of Dropouts."

"Videnscenter om fastholdelse og frafald" (Voff) og "Utbildningsförvaltningen i Malmö" har indsamlet og beskrevet projekter og metoder der kan inspirere på tværs af Øresund og som vi vurderer, indeholder et potentiale for videndeling.

Baggrund

Det er et fokusområde for hele Norden at så mange unge som muligt tager en ungdomsuddannelse. I Danmark er der en målsætning om, at 95% af en årgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse i 2015. Ifølge de nyeste beregninger fra Undervisningsministeriet, er tallet i 2010 stadig kun på ca. 84%, trods mangeårigt politisk fokus. Derfor er det interessant for Danmark at se, hvordan der arbejdes med problemstillingen i andre lande. Og et samarbejde med Sverige har den umiddelbare fordel, at vi har sammenlignelige uddannelsessystemer samt har åbenbare geografiske fordele ud af et samarbejde.

I Sverige er frafald (avhopp) fra Gymnasieskolen også et vigtigt tema. I flere aktuelle forskningsrapporter gøres der opmærksom på problemet. I direktivet til den seneste gymnasieutredning, 2008, står der bl.a., at "Det är bland annat de höga avhoppstalen som gjort att den svenska gymnasieskolan nu står under förändringstryck." I den seneste OECD rapport: Survey of Sweden, nævnes "avhoppetsproblemet" i gymnasieskolan som en vigtig årsag til den høje ungdomsarbejdsløshed i Sverige. Statistikken viser at en ud af fire drenge og en ud af fem piger ikke får eksamensbevis (slutbetyg) inden for fire år (Gymnasieutredningen 2008). I en kvalitetsgranskning fra Skolinspektionen fra 2009, fremgår det, at mere end halvdelen af de elever, der begynder i gymnasieskolan ikke får et fuldstændigt eksamens bevis. (Dvs. de får ikke godkendt (bestået) i alle kurser). Kun en tredjedel får et resultat der er godt nok til at de kan læse videre, og en fjerdedel gennemfører i hele uddannelsen.

Der er altså ingen tvivl om, at vi her har at gøre med en vigtig problemstilling. Dette gælder ikke bare i Sverige og Danmark men i hele Norden og resten af Europa.

I en ny rapport fra maj 2010: "Frafald i uddanning for 16-20-åringer i Norden" fremgår det også, at der generelt er behov for mere forskning og flere tiltag på området. Samtidig er det blevet konstateret, at der er en række fælles områder, som alle de fem nordiske lande sætter fokus på for at øge gennemførelse og kompetenceopnåelse. Satsningsområderne er overordnet :

- Rådgivning og karrierevejledning,
- Øget indslag af praksis i erhvervsuddannelserne (yrkesprogrammet),
- speciel opmærksomhed rettet mod unge som er i farezonen
- omfattende strukturelle reformer.

Selvom man kan sige, at der i Norden arbejdes med nogle af de samme ting, er der dog stor forskel på, hvordan man griber satsningen an i de enkelte lande, hvordan uddannelsessystemerne er struktureret og hvor langt man ledes indeholde nogle elementer af alternative tilgange til løsningen af et fælles problem. Selve området: Prevention of Dropouts er et meget bredt felt, som foregår på forskellige niveauer. Derfor er vi naturligvis blevet nødt til at fravælge mange tiltag og derudover haft fokus på de konkrete metoder/projekter der arbejdes med på skolerne. Dette betyder dog ikke, at vi undervurderer betydningen af hvad der foregår på det socialpædagogiske og vejledningsmæssige felt. Tværtimod er det vigtigt, at indsatsen foregår på mange forskellige niveauer og vi konkluderer i vores studie, at der også er gode muligheder for videndeling på et mere strukturelt niveau i et eventuelt større Øresundssamarbejde.

Som supplement til studiet har vi udarbejdet et katalog, som forklarer nogle af de vigtigste forskelle og ligheder/ skillnader og ligheder med det svenske og danske uddannelsessystem.

Strukturelt er der to meget vigtige forskelle ved det danske og svenske uddannelsessystem, som vi kort vil nævne her. Den ene er, at danske ungdomsuddannelser er delt op i erhvervsuddannelser og gymnasiale

uddannelser, hvor erhvervsuddannelserne er yrkesforberedende og de gymnasiale er teoretiske (studieforberedende). De svenske ungdomsuddannelser kaldes alle gymnasier, men visse skoler har programmer som er erhvervsforberedende, mens andre er studieforberedende.

Den anden store forskel, når vi taler om Dropouts, er spørgsmålet om optagelseskrav (behörighet). I Danmark har erhvervsskolerne indtil nu skulle optage alle, der søgte ind uanset deres gennemsnit i folkeskolen (Grundskolen). Gymnasierne skal optage alle der kan bestå optagelsesprøve eller er blevet erklæret egnede af deres folkeskole. I Sverige skal de unge have over 30 point i svensk, matematik og engelsk for at være egnede (behörige) til at starte i gymnasiet. Ellers kan de starte på et individuelt program, hvor de prøver at samle point til at blive optaget på et nationalt program.

Reformer

Både i Danmark og Sverige sker der lige nu ændringer i uddannelsessystemerne, som skaber potentiale for videndeling og samarbejde. Læs evt. mere på Skolverkets og Undervisningsministeriets hjemmeside (se Links på side 25).

I Sverige er der en gennemgående strukturreform undervejs, som ændrer den svenske ungdomsuddannelse, så den formentlig kommer til at ligne den danske mere. De yrkesforberedende programmer vil blive mere praktiske. Der er derfor god grund til at lade sig inspirere af de danske erhvervsskoler, der både har en særdeles høj grad af arbejdspladspraktik, men også nogle meget fleksible forløb (Se afsnit om EUC-Sjælland) Dette underbygges også af pointen i det nordiske studie: "Frafald i utdanning for 16-20-åringer i Norden" om, at det er gunstigt med et øget indslag af praksis i de yrkesforberedende programmer.

I Danmark vil der til fra august 2010 være mulighed for at Ungdommens Uddannelsesvejledning kan tilrettelægge studieforberedende forløb for unge, som ikke vurderes egnede til at starte på en ungdomsuddannelse (behörige). Her er der god grund til at lade sig inspirere af de svenske individuelle (IV)-programmer, som sigter mod at gøre de unge behörige (studie-egnede).

Derudover starter også en helt ny uddannelse: EUX, der skal være erhvervsskolerne mulighed for at tilbyde eleverne et studieforberedende forløb. (som de nuværende svenske yrkesprogrammer gør).

Man kan altså konkludere at der på strukturelt niveau allerede har fundet en inspiration sted, idet både det danske og svenske system foretager ændringer, der får uddannelsessystemerne til at få flere ligheder (likheter). Et stort Interregprojekt kan gøre det muligt at hente praktisk inspiration og konkrete idéer til, hvordan disse nye muligheder kan bruges.

Om de udvalgte projekter/metoder

Overordnet er der i både Sverige og Danmark en massiv mængde tiltag, der har som mål at reducere frafald (avhopp) og øge elevernes kompetencer. Vi kan i denne korte gennemgang ikke dække dem alle, så projektgruppen har sammen udpeget nogle centrale temaer, som baseline study er centreret omkring. Disse tre temaer er:

- Trivsel/elevhelse:
- Styrkelse af læringskompetencerne
- Arbejdsmarkedsparathed:

Vi har udvalgt disse tre temaer, fordi hvert område er temaer, som der enten arbejdes meget med i hvert land eller er noget, hvor det giver særlig god mening at arbejde på tværs af Sundet.

På trods af denne måde at strukturere studiet på, er det en meget vigtig pointe, at de fleste rapporter og undersøgelser på området viser, at der skal være en helhedsorienteret tilgang på skolerne og denne skal ses som hele skolens opgave. Ellers har projekterne og metoderne ikke effekt på den lange bane. (Se bla. VOFFs midtvejsrapport, "Hold fast" fra 2009, "Frafald i utdanning for 16-20-åringer i Norden", "Fravær og Frafald i Gymnasieskolen, UniC, 2009).

På denne baggrund har vi vurderet det som særdeles vigtigt, at de skoler som medvirker i et eventuelt større samarbejdsprojekt for at afprøve nogle af de metoder/projekter der bliver nævnt i dette baselinestudy, er bevidste om at sætte fokus på skolens organisatoriske udvikling. En metode til at styrke denne proces vil blive nævnt i det følgende.

Vi valgt at indlede med beskrivelsen af fire skoler. Disse fire skoler har sat "prevention of dropouts" så højt på dagsordenen, at der er et tæt samspil mellem de mange tiltag og indsatser, som de benytter for at nedsætte frafald (avhopp). Mange af de andre skoler, der nævnes i dette baseline study, har også mange sideløbende tiltag i gang. Vi har blot for overskuelighedens skyld valgt at nævne enkelte projekter, som er centreret omkring de temaer, der er fokus på i denne gennemgang.

KAPITEL 1:

En rummelig skolekultur - hvordan?

Forskningscirkler – en metode til at skabe organisatorisk udvikling

Forskningscirkler¹ er et forholdsvist nyt tiltag som den svenske professor Sven Persson har udviklet på baggrund af metoder med studiekredse som især har været brugt på universiteter siden 1970'erne. Resurssentrum for Mångfaldens Skola (RFMS) i Malmø har haft stor succes med Sven Perssons nye tanker om forskningscirkler, som et forum for udveksling af erfaring og viden imellem praktikere og forskere.

Forskningscirklen tager udgangspunkt i et defineret tema eller en problemstilling som praktikerne (lærere, pædagoger eller skoleledere) har ønsket belyst. Cirklen vil i fællesskab arbejde sig frem mod et produkt som skal sikre forskeren større indsigt i praktikerens problemstillinger, sikre praktikerne adgang til den nyeste forskning på området og skabe grundlag for ny viden indenfor netop cirkelens tema.

Forskningscirkelns struktur og arbejde:

Forskningscirklen dannes af 5-6 personer, 1 forsker som også er cirkelleder og resten er praktikere. Cirklen nedsættes for en længere periode, gerne 1½ år, hvori cirklen mødes hver tredje uge i to timer. I den mellemliggende tid er det vigtigt at alle deltager af cirklen bruger et par timer om ugen på arbejdet med cirkelens tema: læsning af materiale, skrivearbejde eller lignende. Cirkellederen skal bruge 5 timer pr møde i cirklen til forberedelse, gennemførelse og evaluering af cirkelens arbejde. Cirkellederen er også ansvarlig for slutproduktets videre distribution og har til opgave at være redaktør, såfremt cirkelens slutprodukt er en rapport.

Det er vigtigt at der er opbakning fra cirkeldeltagerens ledere og overordnede til deltagelsen og at der er klarhed over omfanget af arbejdstid som deltagelsen i forskningscirklen kræver af deltagerne.

Formål og vision med forskningscirkelns arbejde:

Målet for forskningscirklen er, at der skal opstå ny viden hos alle deltagerne som fysisk fremkommer som et produkt af cirkelens arbejde og som andre kan drage nytte af; oftest en rapport eller lignende. Prak-

tikerne vil opnå en stor viden omkring temaet/problemstillingen, som vil kunne bruges i det fremtidige arbejde på skolen eller institutionen. Deltagerne har en rolle i organisationen som forandringsagenter. Deres viden skal gerne sprede sig som ringe i vandet, så kollegaer får del i en læringsprocessen.

Forskningscirklen er et ligeværdigt samarbejde mellem de deltagende parter og det er i samspillet mellem praktiske erfaringer og teoretisk viden, at forskningscirklen fremkommer med ny viden og nye tilgange til forskellige problemstillinger. Arbejdet i forskningscirklen bygger på dialog, kommunikation og at deltagerens forskellige kompetencer bliver brugt og kommer til udtryk. Det er derfor vigtigt at starte med en forventningsafstemning og diskussion af roller. Cirkellederen skal ikke komme med alle svarerne, det er alle de deltagendes ansvar at fremkomme med et godt og brugbart produkt til slut. Man bør derfor nedskrive alle de praktiske detaljer i starten: mødetidspunkter, arbejdsfordeling og ressourcer, for at undgå problemer videre frem cirkelns arbejdsproces.

Forskningscirklen skal ses som et rum for refleksion over handlinger som kan tilbyde lærer/ledere tid og plads til at undersøge deres egen praksis. Ligeledes giver forskningscirklen forskerne mulighed for at få kontekstualiseret deres forskning og lærerne/lederne får mulighed for at analysere kompleksiteten i deres arbejde.

Resultatet af forskningscirklen bliver således tosidet: den første er at producere viden eller konkrete tiltag som er anvendelig for lærerne/lederne, og den anden er at lærerne får en dybere forståelse af deres egen situation igennem arbejdet med at opnå viden om temaet for forskningscirklen.

Forskningscirkler kan have mange udformninger og opstå på forskellige grundlag. På RFMS organiseres forskningscirklerne indenfor følgende metoder:

1: forskningscirkler med et på forhånd givent tema, som praktikerne kan have interesse i, eksempelvis forældresamarbejde, to-sprogs problematikker eller inter-

¹ En mere udførlig gennemgang af, hvad forskningscirkler er, kan læses på Malmø stads hjemmeside (se link på side 25)

kulturalitet.

2: Forskningscirkler med fokus på didaktik:

matematikdidaktik, sprog.

3: Forskningscirkler der tager udgangspunkt i et

konkret problem som en skole, en gruppe praktikere eller en institution oplever og som de ønsker at få belyst.

4: Forskningscirkler for en bestemt personalegruppe: vejledere eller rektorer.

Det vigtigste er dog at forskningscirklen er opstået på baggrund af praktikernes interesse for et bestemt tema og deres ønsker om at opnå større indsigt i problemstillingen samt at arbejde i dybden med temaet.

I et Interregprojekt om: "Prevention of dropouts" kan man forestille sig at forskningscirklerne kan opstå på baggrund af nogle særlig interessante temaer, som lærere eller ledere ønsker at undersøge.

Mulige emner kunne være:

- Ledelse og organisation.
- Problematikker forbundet med uddannelsesfremmede elever.
- Forældresamarbejde.
- Didaktik og læringsproblematikker.
- Gråzonesprog, før-fagligt sprog, læse og skrivevanskeligheder.

EUC-Sjælland - UngeCenter og fleksible uddannelsesforløb

EUC-Sjælland er et stor erhvervsskolecenter (yrkesgymnasium) i Næstved med tre skoler på syv forskellige adresser. For et år siden valgte skolen at samle indsatsen mod frafald (avhopp) i et Ungecenter.

I Ungecenteret er både vejlederteam, elevråd, pædagogisk råd, specialpædagoger, mentorordning og to skolehjem samlet. Udover at samle de kræfter der støtter elever i risiko for at falde fra, har Ungecenteret et Væksthus.

Væksthuset kan ses som et sted hvor eleverne kan få lov at "stå af ræset et stykke tid," mens vejledere og særligt tilknyttede speciallærere sætter fokus på at hjælpe eleverne med at komme i balance igen. I væksthuset arbejder eleverne stadig videre med deres opgaver og sædvanlige skolearbejde, men de behøver ikke møde op i klassen. Er der problemer i hjemmet har Ungecenteret samarbejde med et skolehjem, hvor de unge kan bo. Alle elever har lov til at bruge væksthuset.

Udover Væksthuset har EUC-Sjælland valgt at satse meget på muligheden for at lave "udvidede grundforløb". Et udvidet grundforløb betyder, at skolen kan

lave fleksible uddannelsesforløb, hvor eleverne kan gå i turboklasser eller langsomme klasser. De kan også få forløb med en ugentlig dag i virksomhedspraktik, hvis de har svært ved at finde en læreplads. Derudover har skolen fokus på at få alle skolens lærere til at anvende en pædagogik "for hver og en". Dvs. tage individuelle hensyn.

Resultatet af denne samlede indsats har været, at frafaldet (avhoppet) har været markant mindre sidste skoleår og derudover er der et mindre behov for specialpædagogik. Sidst men ikke mindst har elever været bedre til at finde en læreplads og afslutte uddannelsen med succes.

Hotel & Restaurantskolen – fokus på udvikling af pædagogiske metoder og et inkluderende skolemiljø

Hotel & Restaurantskolen i København har gennem mange år arbejdet med: "Prevention of dropouts." Udover en del af de samme metoder som EUC-Sjælland bruger, har H & R haft stor fokus på at udvikle pædagogiske redskaber og strukturer, der skaber et inkluderende skolemiljø. En interessant detalje er, at H & R har mange tosprogede (tvåspråkiga) og svenske elever, som har haft en tendens til at falde fra (hoppe av) uddannelsen. Skolen har derfor arbejdet meget målrettet med at finde ud af, hvorfor de svenske og tosprogede falder fra, og hvad de kan gøre for at få dem til at blive. Skolen har opdaget, at det er vigtigt at arbejde med tydelige pædagogiske koder og strukturer i undervisningen, så eleverne ved, hvad der bliver forventet af dem. Både tosprogede og svenske elever har haft svært ved at forstå den danske skolekultur og sproget. Selvom svensk og dansk kultur og sprog ligner hinanden meget, er det meget vigtigt at skolen har fokus på at der er nogle forskelle, som kan gøre det svært for svenske elever at gøre uddannelsen færdig. Skolen har i den forbindelse arbejdet med det, de kalder "gråzonesprog." Det betyder, at lærerne skal være opmærksomme på, at mange af de ord, som virker almindelige og som de tror eleverne forstår, er ord eleverne ikke kender. Derfor har dansklærerne på skolen arbejdet med at finde ud af, hvilke ord det er eleverne ikke forstår og hjulpet dem med at finde læsestrategier og udvide deres ordforråd. Der har også været fokus på, at lærerne i andre fag skal være opmærksomme på, hvilke ord de bruger, hvor hurtigt de taler etc.

Skolen arbejder også med "monitorering", dvs. de holder særligt øje med elever, som de tror, kan være i fare for at falde fra. Det er særligt elever med anden etnisk baggrund end dansk, som bliver indkaldt til en sam-

tale, når de starter. Senere bliver de tilbudt hjælp, hvis de har problemer. For eksempel i forhold til at komme op om morgenen, ekstra læsetræning, skrivning etc.

Den pædagogiske metode Hotel & Restaurantskolen har haft størst succes med er Cooperativ Learning. Skolen har oplevet at det både har gjort de dygtige elever dygtigere og fået de svage elever til at følge bedre med. (Se kapitel 3). Derudover arbejder skolen meget med praksisnær og casebaseret undervisning, så det er tydeligt for eleverne, hvad de skal bruge de teoretiske fag til. Den casebaserede undervisningsform lægger op til, at eleverne både lærer at anvende den viden de har fået, forstå hvorfor de har lært det og sætte det i relation til de krav, der bliver stillet på arbejdsmarkedet og den branche de skal arbejde indenfor.

Agnesfrid Gymnasieskola – elevcoaches og satsning på trivsel

Agnesfrid Gymnasium i Malmø har to yrkesforberedende programmer (som erhvervsskole): ”transport og snedkerprogrammet”. Skolen har et stort antal elever med indvandrerbaggrund, og har ca. 300 elever i alt. Skolen har valgt at satse stærkt på elevtrivsel, et godt forældresamarbejde og et anerkendende skolemiljø og fik i 2009 Malmøs integrationspris for dette arbejde.

Elevtrivsel:

Der er både en sygeplejerske, en socialrådgiver, en projektkoordinator, en gruppe vejledere og speciallærere som tilsammen udgør et såkaldt ”elev-helse-team.” Disse medarbejdere har alle til opgave at støtte eleverne, hvis de har problemer af social, psykisk eller fysisk art, som gør det svært for dem at følge med i skolen.

Derudover uddanner skolen ældre elever til coaches. Gennem coachuddannelsen uddannes de ældre elever til at tage imod nye elever. Uddannelsen tager udgangspunkt i en national lederskabsuddannelse, som Agnesfrid har tilpasset deres skole i samarbejde med Etnisk Enhed fra Resurscentrum för Mångfaldens Skola. Konkret lærer eleverne om Interkulturel Kommunikation, at behandle hinanden med respekt, strukturere teambuilding øvelser og holde præsentationer.

Den årlige introduktionstur for nye elever organiseres og ledes derefter udelukkende af de unge coaches, og lærerne deltager som menige deltagere sammen med eleverne. Målet er at give de nye elever en god

skolestart og signalere, at man på Agnesfrid Gymnasium har nogle værdier, som bygger på ligeværd, anerkendelse og respekt. De unge coaches er desuden rollemodeller og støttepersoner for andre elever. De får point for at have deltaget i programmet, så det fremgår af deres eksamensbevis (betug) at de har været coaches, men det er ulønnet og frivilligt.

Forældresamarbejde:

Alle forældre indkaldes til en samtale, når eleverne starter på skolen. Hvis de har et andet modersmål end svensk tilbydes der tolk. Til samtalen informerer skolen om, hvad det vil sige at gå på gymnasiet. Hvis der senere er problemer med eleven, for eksempel for stort fravær, kan forældrene indkaldes til flere samtaler.

Et inkluderende skolemiljø:

Skolens ledelse har en klar målsætning om, at alle ansatte arbejder ud fra værdierne om anerkendelse, respekt og ligeværd. Der bliver derved stillet krav til skolens lærere om at være rummelige og anerkendende i deres undervisningsmetoder.

Bellevue gymnasium – en skole med individuelle studieforberevende forløb

I Sverige er der mulighed for at gå på individuelle programmer, for de elever der ikke har opnået nok point fra folkeskolen til at starte på et nationalt program. Bellevue gymnasium er en skole, der har specialiseret sig i individuelle forløb og i at skabe et trygt og inkluderende skolemiljø. På Bellevue er samtale og relationsskabende kontakt med voksne de to vigtigste pædagogiske redskaber. Der er ansat både sygeplejerske, socialrådgiver, psykolog, mentor, speciallærere og specialpædagoger. Alle Bellevues uddannelser baserer sig på elevernes behov, forudsætninger og mål. Elevernes studieplan kan strække sig over flere år. De har mulighed for at læse grundskolekurser og gymnasiekurser samtidig med en bestemt retning som for eksempel Idræt, IT og sløjde eller syning. Der er også arbejdsmarkedsforberedende kurser, hvor eleverne er i praktik og modtager coaching.

KONKLUSION KAPITEL 1:

Potentiale for videndeling

For danske ungdomsuddannelser:

Coachuddannelsen er et område, som danske ungdomsuddannelser kan lade sig inspirere af. Der findes ikke en lignende ordning/uddannelse i Danmark, men der har været stor succes med andre typer elev-elev-støtte. Det virker som en oplagt mulighed at danske skoler forsøger at tilpasse den interkulturelle coachuddannelse til danske forhold.

Det tætte forældresamarbejde er også et område, hvor man fra dansk side kan lade sig inspirere, da forældresamarbejdet på mange ungdomsuddannelser er sporadisk. Erfaringer/undersøgelser tyder dog på, at forældre med anden etnisk baggrund kan have behov for information/viden om, hvordan de kan støtte deres børn i skolegangen.

IV-programmerne rummer et stort inspirationspotentiale i forhold til den nye Ungepakke og hvordan man kan gøre nogle af de svageste unge studieparate, samtidig med at de pædagogiske redskaber der bliver gjort brug af sammen med individuelle læringsplaner bør kunne inspirere danske skoler.

For svenske gymnasier:

Væksthuset er noget de svenske skoler kan lade sig inspirere af. For eksempel på skoler, hvor man allerede har et elevhelseteam er det en anden måde at organisere ressourcerne på. Muligheden for at få et break, både fra klassen men måske også fra familien er noget, der kan hjælpe elever med en akut krise. Resultaterne med dette er meget gode i Danmark.

Pædagogiske koder og praksisnær og casebaseret undervisning som et redskab til fastholdelse er noget af det de svenske gymnasier kan lade sig inspirere af. Danske erhvervsskoler har en meget tæt relation til erhvervs-livet og den casebaserede undervisning kombineret med tydelige pædagogiske metoder er noget der både får eleverne til at præstere bedre fagligt og gør dem bedre klar til arbejdsmarkedet.

For begge:

Forskningscirklerne fremstår som en oplagt mulighed for at skabe organisationsudvikling samt videndeling, der kan fungere på tværs af Sundet. For eksempel vil danske og svenske forskningscirkler inden for relaterede emner kunne mødes på sjældnere basis og udveksle erfaringer, refleksioner og produkter.

KAPITEL 2:

Projekter og metoder der sætter fokus på elevtrivsel (helse)

Elevernes trivsel på ungdomsuddannelsen er et område, hvorpå man som skole kan påvirke elevens lyst til at lære, evnen til at modtage og deltage i undervisningen samt styrke elevens tilknytning til uddannelsesinstitutionen. Det er ligeledes igennem en øget trivsel at fraværet falder. På mange skoler arbejdes der intensivt med undervisningsmiljø samt trivsel: Det er blevet vejen mod en øget fastholdelse af eleverne og en metode til at sikre at flere elever til får en ungdomsuddannelse.

Sundhedsprojekter:

Sundhedsprojekter er i Danmark blevet et fokusområde for ungdomsuddannelserne på tværs af institutioner, idet projekter med fokus på sund mad og motion kan være medvirkende til ikke kun at styrke den enkelte elevs velbefindende, men samtidig medvirker projekterne til, at det sociale miljø på skolen forbedres, samt at elev/elev og elev/lærer forholdet styrkes. Sundhed skal i denne forbindelse forstås som et udtryk for fysisk, psykisk og socialt velbefindende. Sundhedsprojekterne er i mange tilfælde kombineret med noget ekstra.

Aarhus Tech:

Aarhus Tech har været med i tre store fastholdelsesprojekter med fokus på sund mad og motion i løbet af 2009: Et af dem er et samarbejdsprojekt med Erhvervsskolen Nordsjælland om med titlen: Hvordan skaber vi rum til drengene – udvikling af undervisningsmiljøet med sport, kost og fysisk udfoldelse. Projektdeltagere var et hold automekanikere. Projektet bestod i fælles sund morgenmad, fri frugt og vand i løbet af dagen, yderligere var der mulighed for styrketræning 2 gange om ugen i skoletiden.

Effektmåling: Tre gange i løbet af perioden fik eleverne målt blodtryk, puls, vægt, fedtprocent og BMI.

Resultat: Projekt 1: Positivt på det kropslige plan, alle elever har forbedret sig. Derudover har de kun oplevet 1 elev som faldt fra (hoppede av), mod normalt 30 – 40 %. Eleven valgte i stedet en anden uddannelse, så derfor et frafald med omvalg (uddannelsen havde et idrætssigte).

Projektperiode: 2009

Projektets fremtid: Projekternes succes har medført, at Aarhus Tech har indført obligatorisk idræt 2 gange

om ugen for alle grundforløbshold på over 30 uger. 14 hold deltager i øjeblikket i ordningen (af logistiske årsager er det ikke alle Aarhus Tech's hold, der er kommet i gang endnu). Idrætsformen er individuelt tilpasset hver enkel klasse og er med høj intensitet. Der er tilbud om morgenmad og der laves sundhedsprofiler på eleverne. Skolen ønsker at give eleverne en bevidsthed om sundhed, sund livsstil, idet mange af eleverne er overvægtige, har dårlige søvnvaner, spiser uhensigtsmæssigt, indtager forskellige rusmidler og er ukoncentrerede. Denne livsstil er uhensigtsmæssigt, da mange af eleverne, som færdiguddannede, kommer til at varetage et fysisk krævende arbejde og det kan de ikke uden en ændret livsstil. Derudover er der naturligvis også en række andre grunde til, at det vigtigt at påvirke eleverne til at ændre deres usunde livsstil, da det kan store konsekvenser for eleverne fremover, hvis de fortsætter på samme måde.

Finansieringsmodel: Projekterne i 2009 var finansieret af udviklingsmidler fra Undervisningsministeriet. Tiltagene i 2010 er egenfinansierede.

Kontakt: Aarhus Tech: René Frost

E-mail: rf@ats.dk

Erhvervsskolen Nordsjælland:

Projektet var en del af et større projekt, hvor de samarbejdede med Aarhus Tech om afrapportering og havde fælles mål: Hvordan skaber vi rum til drengene – udvikling af undervisningsmiljøet med sport, kost og fysisk udfoldelse. Projektdeltagerne var 13 meget frafaldstruede drenge, som blev udtaget til forløbet. Drengenes situation på skolen var så problematisk, at de reelt fik valget mellem at deltage eller blive udmeldt. Gruppen bestod både af drenge, der var vant til fysisk udfoldelse og drenge, der ikke normalt var fysisk aktive. De udvalgte drenge blev sammensat i deres egen klasse, hvor der blev tilknyttet en fast kontaktperson med socialpædagogisk baggrund. Gruppen fik et specielt skema, hvor styrketræning tre gange om ugen i lokalt træningscenter var en del af skoledagen. Eleverne blev inddelt i par og skulle sammensætte et træningsprogram. Yderligere blev der i forbindelse med træningen tilbudt en sund frokost (lunch). I starten af projektet bestod den socialpædagogiske kontaktpersons arbejde i at sørge for at alle mødte op, men hurtigt overtog drengene i gruppen den funktion. For drengene var det vigtigt at

det gik ud over kammeraterne og makkeren, hvis man ikke mødte op. Derefter fik kontaktpersonens opgave en mere socialpædagogisk karakter.

Effektmåling: Nationalt Center for Erhvervspædagogik gennemførte jævnligt i løbet af projektet fokusgruppeinterviews med elever og lærer.

Resultat: Deltagerne blev bevidste om at for at opnå tilfredsstillende resultater kræver det en indsats, både når det gælder træningsresultater og skoleresultater. Deltagerne blev motiveret til at gøre en indsats. Deltagerne var også mere motiveret til at modtage undervisning efter endt træning og har fået øget koncentrationen. Fraværet blev mindre under projektet. Der var ikke målbare faglige resultater, eventuelt som følge af den relative korte projektperiode, men undervisere kunne se tendenser til, at eleverne var blevet fagligt bedre. 12 ud af de 13 drenge gennemførte deres uddannelse og projektet, på trods af at de var tvunget ind i projektet. Eleverne udtrykte selv stor tilfredshed med projektet.

Projektperiode: 2009, cirka ½ år.

Projektets fremtid: Som følge af projektet er skolen blevet overbevist om at fysisk aktivitet gavner læringen og dette har man fra skolens side ønsket at støtte op om, de har derfor lavet en aftale med den lokale Fitness DK om fri fitness til alle hold på idrætslinjen. Dette har medført en større søgning til idræt. Yderligere ønsker skolen at bruge metoderne fra projektet som tiltag mod frafaldstruede elever, men på baggrund af økonomi har man ikke helt fundet den rette udformning.

Finansieringsmodel: Projektet var støttet af udviklingsmidler fra Undervisningsministeriet.

Kontakt: Tina Steinbrenner

Tlf: 4829 0000

Rosborg Gymnasium og HF²:

Projektet var et samarbejde med University College Lillebælt, Sygeplejerskeuddannelsen i Vejle, som fulgte HF klasserne og afrapporterede resultaterne af projektet. Projektdeltagerne var Rosborg HF klasser, cirka 90 elever. Sygeplejerskestuderende fulgte projektet. Projektet bestod i morgenmad 4 dage om ugen, ½ times motion samt ½ times lektielæsning.

Effektmåling: Der foretages test af HF-eleverne; Konditionstest, Fedtprocent, Muskeludholdenhedstest/talje- og hoftemål, BMI, Glukosebelastningstest for at teste om de har sukkersyge samt koncentrationstest.

Resultat: Projektet blev betragtet som en stor succes

både i form af mindre fravær i timerne, bedre stemning, klar forbedring af de sociale relationer imellem elev/elev og elev/lærer.

Projektperiode: Uge 34 2009 – uge 50 2009.

Projektets fremtid: For skoleåret 2010/2011: 3 x morgenmad/uge fra 8:05 – 8:35, Idræt fra 8:35 -9:40, 1 x morgenmad/uge fra 8:05- 8:20, lektielæsning 8:20-9:40. Dette er kun for efteråret, i foråret er der ikke denne ordning, skolen overvejer dog at lave morgenmad/lektiedelen permanent. Lektielæsningen foregår i klasserne, hvor forskellige faglærere vil være til stede, eleverne kan få hjælp til afleveringer eller lave gruppearbejde og læse dagens lektier. Eleverne er i idræt delt ind i 4 hold på tværs af klasse ud fra elevernes kondition, dette skaber yderligere gode og sociale relationer eleverne imellem på tværs af klasserne.

Finansieringsmodel: Den nye ordning finansieres ved brug af elevtid til lektielæsningen, Idræt finansieres af elevtimer til idræt. Morgenmaden finansieres af skolen, ½ års morgenmad til 90 elever, 4 dage om ugen koster skolen 80.000 kr. Skolen forsøgte i projektets start at få sponsoreret morgenmaden, men grundet finanskrisen var dette ikke muligt, skolen valgte derfor selv at finansiere morgenmaden.

Kontakt: Rosborg Gymnasium Lars Pedersen.

E-mail: lp@rosborg-gym.dk

Sundhedsprojekter er en metode til at skabe et bedre socialt miljø, fordi projekterne ofte giver elevernes trivsel på skolerne noget ”ekstra” – det er en anden metode til at forbedre trivslen og de sociale relationer elev/elev imellem samt i forholdet elev/lærer er ved at fokusere på selv miljøet i klasserne og den kultur, der eksisterer på skolen. Ved at gå ind og sætte fokus på den kultur klasserne og skolen har, bliver det tydeligt når denne kultur er negativ for samværet eller positiv. En negativ kultur på skolen kan i værste fald blive selvforstærkende og kan have stor betydning for fastholdelsen af svage elever, men det kan ligeledes være grunden til at stærke elever vælger skolen fra og at skolen derved får et selvforstærkende dårligt rygte.

Projekter med fokus på skabe et godt socialt miljø i klassen og styrke en inkluderende og åben kultur i klasserne har derfor fået stor opmærksomhed, idet skolerne herigennem har forsøgt at skabe et miljø som har været medvirkende et en øget fastholdelse af eleverne for derved at kunne reducere frafaldet.

Denne type trivselsprojekter har forskellige udformninger som alle har til formål at skabe et positivt og inkluderende miljø i klassen og på skolen.

² HF er en gymnasial uddannelse, som kun tager to år. Eleverne har ikke har kreative fag som musik og idræt. Mange HF-klasser har problemer med højt fravær og frafald.

Klasserumskultur

Projekter, der har særligt fokus på klassens kultur og sociale miljø kaldes **klasserumskulturprojekter**, disse projekter sætter med forskellige metoder fokus på, hvordan eleverne og lærerne behandler hinanden og kommunikerer sammen i klassen.

Kongsholm Gymnasium og HF:

Studievejlederne på gymnasiet pegede på at både skolens svage elever samt de mere ressourcestærke elever havde svært ved at håndtere de processer der knyttede sig til mundtlige og skriftlige fremlæggelser. Gymnasireformen har skabt et behov hos eleverne for at kunne give og modtage konstruktiv kritik, vise ansvarlighed overfor at medvirke til fælles arbejdsro, tryghed ved hinanden samt en inkluderende kultur i klasserummet. Man ønskede fra skolens side at forebygge et stressrelateret mindreværd og præstationsangst som kan være en vigtig grund årsag til frafald. Ved brug af forskellige arbejdsredskaber skulle eleverne gøres bekendt med metoder der kunne styrke deres selvværd, skabe tryghed i klassen og få redskaber til at knække koderne til de nye præsentations- og eksamensformer. Projektdeltagerne bestod af 2 1. g klasser³ samt 2 første HF klasser.

Projektet var delt op i forskellige moduler som byggede ovenpå hinanden.

Modul 1: Klasserumsregler: elever og lærer i klassen diskuterer pligter, ansvar og respekt, der etableres makkerskabsgrupper (se mere herom i de efterfølgende projektbeskrivelser) og udarbejdes regler for samværet i klassen.

Modul 2: Klassefællesskab: Dramatisering over forskellige elevroller for at eleverne får set forskellige sider af hinanden og får at styrke fællesskabet og tilhørsforholdet.

Modul 3: Kommunikation/kropssprog og Kommunikation/konflikt: Samtaleøvelser, cases og øvelser i ”jeg og du-sprog” samt konfliktforebyggelse.

Modul 4: Mundtlig fremlæggelse: Opstille kvalitetskriterier om det gode oplæg samt træning i at anvende dem for at forebygge præsentationsstress ved at udvikle bevidstheden om kvalitet i mundtlig fremstilling samt bevidsthed om elevens rolle i gruppesamtalen/klasseundervisningen.

Modul 5: Mundtlig fremlæggelse: Konstruktiv kritik/respons: træning i at anvende kvalitetskriterier og give respons.

Modul 6: fælles og individuel evaluering af klasserumsregler, makkerskabsgrupper (dvs. grupper på

to) og forløb.

Effektmåling: Eleverne evaluerede projektet efter endt projektperiode og skulle give projektet karakter på en skala fra 1 til 5 hvor 1 var bedst. Projektet fik 2½.

Resultat og projektets fremtid: Kongsholm har valgt at klasserumsprojektet skal være en permanent del af 1. g. forløbet således at alle 1. g. klasser vil gennemgå forløbet fra skoleåret 2010/2011.

Finansiering: Projektet i blev i 2009 finansieret af Kongsholm Gymnasium og HF samt Region Hovedstaden.

Kontakt: Kongsholm Gymnasium og HF: Rektor Henrik Aaes: ha@kghf.dk

Link Kommunikation:

Link Kommunikation tilbyder kommunikations- og konfliktløsningsforløb for både ledere, lærere og elever. De to konsulenter er både skuespilleruddannede (skådespilarutbildning) og lærere og bruger metoder fra drama og teaterverdenen. Deres fokus er at skabe et inkluderende og anerkendende miljø mellem lærere og elever, og der arbejdes med øvelser i positiv adfærd og kommunikation.

Deres forløb rækker fra eksamenstræning, kropssprog og præsentationsteknik for ledere, kommunikation og kropssprog for undervisere, introduktionsforløb for 1. g klasser samt konfliktløsningsforløb for gymnasieklasser med manglende motivation, dårlige sociale relationer og lignende negative forhold.

Projekter: Link kommunikation har sammen med **Gladsaxe Gymnasium** skabt et introduktionsforløb for nye elever. Forløbet sætter fokus på at byde de nye 1. G elever velkommen med respekt og positivt socialt samvær.

På **Ordrup Gymnasium** blev Link Kommunikation brugt til at ændre adfærden hos en 2. G. klasse, som trods højt fagligt niveau havde et lavt karakterniveau som følge af dårlig stemning og tone i klassen. Igenem observation, dramaøvelser, anerkende og positiv tilgang fik klassen løst op for den negative spiral. Klassen og dens lærer fik ligeledes nogle redskaber og retningslinjer for hvordan samværet i klassen kunne forblive positiv og befordrende for læringsmiljøet.

Kontakt: Link kommunikation.

E-mail: info@link-kommunikation.dk

Makkerskabsgrupper/netværk:

I Kongsholm Gymnasium og HF's klasserumskulturprojekt brugte man også metoder fra ordningen: Makkerskabsgrupper/netværk for at sikre en god

3 De 3 år i danske gymnasier kaldes 1. 2. og 3. g.

kultur i klassen. Ordningen med makkerskabsgrupper går ud på, at eleverne i klassen inddeles i par: makkerskab, hvert makkerskab sættes sammen med et andet makkerskab, så de to makkerskaber danner et netværk (4 personer). Ideen med makkerskabsordningen er, at eleverne fra uddannelsens start får en makker, som de kan støtte sig til både fagligt og socialt. Metoden bidrager til at skabe inklusion, øger elevernes kendskab til deres klassekammerater samt fremmer forskellige gruppedannelser med henblik på at gøre eleverne opmærksomme på, at de kan samarbejde med forskellige. Yderligere opbygges der et godt socialt undervisningsmiljø og netværk blandt eleverne.

Formålet med makkerskabet er også at skabe faglig omsorg for hinanden, idet der lægges op til at makkeren skal tage noter, beskeder og papirer til en fraværende makker. Makkerskabet kan også bruges til lektielæsning og makkerskabsgruppen kan bruges ved gruppearbejde.

Makkerskabsgrupperne bør evalueres ofte af lærer og elever, så der er mulighed for at ændre sammensætningen hos makkerskabspar og -netværk, der ikke fungerer.

Mentor/coach ordninger:

Både i Sverige og i Danmark findes der et utal af udformninger af ordningen med mentorer og coaches. Ordningerne har forskelligt indhold fra land til land og fra institution til institution. Der er dog flere ligheder ud over overskriften og flere af elementerne går igen. Formålet med ordningen er for de fleste skolers vedkommende et forsøg på at indkredse frafaldstruede og give dem en fast person, som de har en tilknytning til og som de kan bruge til at skabe en tilknytning til uddannelsen.

Rødovre Gymnasium:

Rødovre Gymnasium har en lille andel af elever med anden etnisk baggrund end dansk (10 %) og skolen kunne se at denne gruppe havde behov for ekstra støtte for at blive fastholdt på skolen, idet frafaldet i denne gruppe var langt større end i resten af elevgruppen. Denne gruppe elever føler sig ikke godt nok tilpasse på skolen, og er ofte isolerede i klassen og distanceres af den ungdomskultur som er til stede på skolen.

På Rødovre Gymnasium blev mentors opgave defineret således: at høre efter, spørge, guide og være en ærlig og fortrolig samarbejdspartner. Elevens rolle er sammen med mentor at afklare mål og behov samt være

åben over for forslag og muligheder som drøftes med mentor. Mentoren har tavshedspligt og samtalerne bygger på respekt og ligeværd.

Hver mentor havde 2 -3 mentees⁴ og der var afsat cirka 10 timers vejledning. Inden projektstart fik eleverne udleveret information om hvilke problemområder mentoren kunne hjælpe eleven, samt elevrolle og mentorrolle, yderligere blev der gjort opmærksom på mentorens tavshedspligt men at mentor kunne inddrage andre i problemet hvis der var behov. 47 elever benyttede sig af tilbuddet.

Resultat: Der var god evaluering fra eleverne. Studievejlederne og lærere fandt projektet positivt og at flere elever kom igennem en svær periode og blev studenter.

Projektets fremtid: Rødovre Gymnasium fortsætter med at tilbyde mentorordning for frafaldstruede elever i 2010.

TEC Hvidovre:

På Erhvervsskolerne har der siden 2007 været pligt til at stille en mentor til rådighed for eleverne. På TEC er ordningen frivillig både for mentorer, som udgøres af alle grupper ansatte og eleverne. Eleverne bliver tilbudt ordningen, når de skal starte på skolen inden deres optag på grundforløbet, hvorefter de unge med etnisk minoritetsbaggrund indkaldes til et særskilt informationsmøde om ordningen.

Mentorrollen defineres således: En mentor er en voksen person, som følger og støtter eleven og dermed forbedrer mulighederne for, at eleven gennemfører sit grundforløb⁵ og fortsætter i uddannelsen og i en læreplads.

Det er elevadministrationen, der matcher mentor og mentee, som derefter mødes og aftaler hvad eleven har behov for. Mentor og mentee mødes igennem hele grundforløbet og 4 uger efter grundforløbets afslutning, hvis eleven ikke har fået en læreplads. Oftest ønsker eleven at snakke om problemer i forbindelse med uddannelsen, men nogle elever drøfter også personlige problemer. Ordningen er frivillig både for lærere og elever. Lærerne gennemgår et kursus, skolen har udviklet noget materiale som læreren kan bruge til den første mentorsamtale og derudover er det muligt for mentorerne at deltage i arrangementer og foredrag som omhandler mentorordningen og problematikker i forbindelse med unge med anden etnisk baggrund.

Resultat: Evaluering af TEC's mentorordning har klargjort, at mentorordningen er god til at hjælpe

⁴ Den person der har en mentor kaldes en mentee.

⁵ Grundforløbet er det basisforløb eleverne starter på inden de vælger en bestemt retning.

unge med begränsade sociale og personlige problemer, men at der i ordningen ikke er midler til at give den støtte, der er nødvendig for elever med massive sociale og personlige problemer. Mentorordningens succesrate påvirkes også af, om der er en overensstemmelse mellem de unges og skolens/mentorens forventninger til ordningen, og hvad dens indhold er. Dette vil også sikre mentorerne, således at de bliver overbebyrdede.

Ungdomscoacher stöd för ungdomarna (SiS (statens institutionsstyrelse) och skolan i samverkan)

Projektet SiS och skolan i samverkan var ett samverkansprojekt mellan statens institutionsstyrelse (SiS) och Malmö Stad som bedrevs från augusti 2008 till och med februari 2010. Syftet med projektet var att ge skolan en plats i vårdkedjan genom att utveckla formerna för den pedagogiska överlämningen från SiS skolverksamhet till skolorna i Malmö.

Målgruppen för projektet var samtliga Malmöungdomar som var inskrivna och placerade på någon av institutionerna i SiS södra region. Projektet skulle utveckla strukturer och rutiner för den pedagogiska överlämningen som säkrar att ungdomens behov tillgodoses och möjliggör en lyckad skolgång. Ett av målen var att ta fram en modell för den pedagogiska överlämningen.

Ungdomar som vårdas inom SiS har enligt skollagen rätt till utbildning. SiS är inte en del av det offentliga skolväsendet utan tillhör de så kallade särskilda utbildningsformer som finns för ungdomar som av olika anledningar inte kan medverka i det traditionella skolarbetet.

Skolan skyddsfaktor mot kriminalitet och droger

En viktig del av SiS-skolans arbetet är att motivera eleven att fortsätta gå i skolan när han eller hon lämnat institutionen. Forskning visar att avvikande beteende motverkas av att man trivs och har en god anknytning till skolan, som alltså fungerar som en skyddsfaktor för att ungdomar inte ska få problem med kriminalitet och droger. Ungdomarna som vårdas på SiS särskilda ungdomshem uttalar också att de gärna vill ha hjälp med sin skolsituation.

Det bestämdes att ungdomarna skulle få ett stärkt stöd i form av ungdomscoacher. Två projektledare tillika coacher anställdes för att driva projektet.

Projektets syfte var också att utveckla formerna för samverkan mellan SiS skola och grund- och gymnasieskolan i Malmö stad, så att den kunskap och de erfarenheter SiS har ska bidra till att ungdomen får en så bra fortsatt skolgång som möjligt, med det stöd han eller hon behöver. Projektet skulle utveckla strukturer och rutiner för den pedagogiska överlämningen som säkrar att ungdomens behov tillgodoses och möjliggör en lyckad skolgång. Målen var att:

- Ta fram en modell för den pedagogiska överlämningen.
 - Möjliggöra för SiS att bidra med sin kunskap om ungdomens lärandebehov.
- Projektet avslutades i februari 2010 och resulterade i dels en slutrapport, dels en handbok för pedagogisk överlämning.
- Pedagogisk överlämning med ungdomens behov i centrum.
 - Handbok Pedagogisk överlämning.

KONKLUSION KAPITEL 2:

Potentiale for videndeling

For svenske skoler:

Sund kost og motion: I forbindelse med de danske projekter der sætter fokus på sund kost og motion, ser vi et potentiale for de svenske skoler: De positive effekter det har givet at sætte særligt fokus på sundhed i en periode og kombinere det med andre tiltag, giver eleverne bedre socialt sammenhold eller et fagligt løft. Selvom svenske skoler alle sammen har idræt, kan de lade sig inspirere af, hvad det betyder for svage elever, når skolen sætter særligt fokus på sundhed – dvs. gør eleverne opmærksomme på, hvor vigtigt det er for deres læring at spise morgenmad, og for deres sundhed at dyrke motion. Socialt kan det også have betydning at sætte elever sammen i grupper på tværs af klasser eller lave særlige forløb for en udvalgt gruppe, som er i fare for at falde fra (hoppe av) (Som Erhvervsskolens Nordsjællands projekt med 13 drenge).

Et sidegevinst ved denne type projekter er også, at de kan være med til at reducere overvægt blandt de unge og de følgesygdomme, der følger med en usund livsstil.

Klasserumskultur: I forhold til metoder og projekter der handler om klasserumskultur, består potentialet i, at de svenske skoler kan få inspiration og fornyelse i forhold til den måde lærerne allerede arbejder med dette emne på. Det klare fokus på at kommunikere med respekt, træne mundtlige fremlæggelser og bruge metoder fra teaterverdenen passer godt til de værdier, de svenske skoler arbejder efter. Fordelen ved metoderne er, at der er udviklet materiale, der frit kan downloades på www.voff.dk. Der kan også arrangeres efteruddannelse eller inspirationsdage, hvor svenske lærere kan få undervisning i metoderne.

Mentorordninger: Det er vores vurdering, at det måske største potentiale for videndeling ligger inden for dette område. Alle svenske klasselærere skal være mentorer for alle deres elever, men der bliver ikke udbudt ret mange efteruddannelseskurser, og der eksisterer en vis uafklarethed blandt svenske lærere i forhold til, hvad mentorrollen indebærer. I Danmark er der blevet eksperimenteret bredt med forskellige typer mentorordninger, og særligt erhvervsskolerne (de yrkesforberedende gymnasier) har haft stor succes med mentorordninger som et redskab til at reducere frafald. Der udbydes desuden en del korte kurser, som svenske lærere evt. vil kunne følge, og de mange forskellige måder at håndtere mentorrollen på, vil formentlig kunne inspirere svenske lærere og give bedre afklaring i forhold til, hvad mentorrollen skal indebære for dem.

For danske kommuner, socialpædagoger, vejledere og ungdomsinstitutioner:

Ungdomscoacher: Den nationale målsætning om at 95% af de unge skal gennemføre en ungdomsuddannelse betyder, at det også er interessant at udvikle metoder til at støtte unge, der af forskellige årsager har været på institution eller haft brug for særlig støtte i folkeskolen. Brobygning og overlevering er et vigtigt tema i denne sammenhæng, og derfor vurderer vi, at der er mulighed for at hente gensidig inspiration om dette emne. Projektet om ungdomscoacher er et eksempel. Da det ofte i overgangen fra en institution til en anden, at de mest udsatte unge tabes, er dette et område der bør inddrages i et større Øresundsprojekt.

KAPITEL 3:

Styrkelse af læringskompetencer

Gennem brug af alternative pædagogiske metoder til at fastholde elever

På nogle svenske og danske skoler arbejder man med alternative pædagogiske metoder, som lægger vægt på at tilrettelægge undervisningen, så også de elever der ikke lærer bedst gennem traditionel undervisning bliver tilgodeset. Dette kan også være en måde at reducere frafald/avhopp på. For naturligtvis er en del af de elever, der falder fra en ungdomsuddannelse, unge der har haft negative skoleoplevelser i folkeskolen (grundskolan). Hvis de unge får en chance for at opdage, at de sagtens kan lære, hvis de for eksempel får lov at være fysisk aktive, så kan det give dem den succesoplevelse de har brug for - og få dem til at afslutte deres uddannelse.

To af de metoder, som der har været gode resultater med i Danmark (bl.a. på Hotel & Restaurantskolen) kaldes Cooperative Learning⁶ (CL) og læringsstile⁷. Inden for læringsstile går man ud fra at en række biologiske, udviklingsmæssige samt miljømæssige karakteristika gør, at nogle lærer bedre ved visse læringsmiljøer og -metoder, mens det for andre kan have langt mindre effekt. I stedet for at undervise traditionelt, varierer man den måde elever præsenteres for nyt stof på. For eksempel ved at lade eleverne tegne det de skal lære, ved at lade dem bevæge sig rundt i lokalet eller ved at lade dem snakke med hinanden.

Inden for CL arbejder man med særligt tilrettelagt par- og gruppearbejde, som er stramt struktureret og lærerstyret, men samtidig giver eleverne et stort ansvar og meget taletid. CL og undervisning ud fra læringsstile er to forskellige metoder, men øvelserne og strukturerne ligner hinanden en del og kombineres derfor visse steder. Både inden for CL og undervisning ud fra læringsstile stilles der særlige krav til det fysiske læringsmiljø. Ved CL skal bordene stilles op på en særlig måde, så der kan arbejdes i grupper eller eleverne har mulighed for at gå rundt i lokalet. Arbejdes der med læringsstile kan der arbejdes med,

6 CL er udarbejdet af amerikaneren Spencer Kagan, og undervisningsformen henvender sig til alle aldersgrupper. Den bygger på en socialkonstruktivistisk tankegang, der siger, at vi lærer bedst, når vi arbejder sammen og kommunikerer med hinanden.

7 Begrebet Learningstyles er udviklet i USA i 1970'erne og Dr. Rita Dunn og Dr. Kenneth Dunns forskning om læringsstile er den teoretiske tradition de nævnte projekter bygger på.

at nogle elever for eksempel må sidde i bløde stole, bevæge sig eller høre musik mens de arbejder. I folkeskolen er der blevet arbejdet med CL og læringsstile i en del år med gode resultater. På ungdomsuddannelserne er det forholdsvist nyt.

Skoler hvor der arbejdes med Læringsstile og Cooperative Learning

Læringsstile og CL: Rødovre Gymnasium:

En 1.g klasse er siden sommeren 2009 blevet undervist efter CL-metoder. Det er planen at klassen skal undervises efter disse principper alle tre år på gymnasiet. Projektet er for nyt til at være blevet evalueret, men lærere og elever melder positivt tilbage og der er kun en elev, der er gået ud af klassen. Derudover indgår RG i et netværksprojekt med Ishøj og Høje-Taastrup Gymnasium, hvor en række naturfagsklasser⁸ undervises efter CL og forskellige læringsstile. I de udvalgte klasser testes eleverne efter hvilken læringsstil de lærer bedst med i begyndelsen af skoleåret.

CL: Hotel & Restaurantskolen:

Hotel & Restaurantskolen har arbejdet intensivt med CL. Først har man brugt CL i en række klasser og derefter besluttede ledelsen i sommeren 2009 at alle lærere skulle tage kursus i CL og inddrage CL i undervisningen. Man kan ikke undervise i CL 100 % af tiden, men i de teoretiske fag (emner) er det lærerne vurdering, at det er en god metode til at få alle med. Særligt i de meget store klasser på omkring 30-35 elever. Det tager tid at få et helt lærerkollegium til at arbejde med CL, men løbende efteruddannelse af interesserede lærere og udveksling af materiale har gjort, at man på H & R begynder at mærke en effekt af indsatsen i form af mindre fravær og bedre resultater blandt alle eleverne.

Læringsstile: Ishøj Gymnasium:

Som del af et større projekt, der handler om innovation og entreprenørskab blev en 1. g klasse testet i sommeren 2009 efter, hvilke læringsstile eleverne lærte bedst med. I det forløbne skoleår er eleverne blevet undervist efter metoder, der tilgodeser forskellige læringsstile i fagene historie og samfundsfag⁹.

8 Naturfag dækker over fagene: kemi, fysik og matematik

9 I samfundsfag undervises der i politik, samfundets opbygning, økonomiske teorier osv.

Målet har været at gøre eleverne bevidste om deres egen læring og, hvordan de lærer bedst. Læreren har sat fokus på en læringsstil hver uge og fortalt eleverne hvilken læringsstil, der blev tilgodeset. I næste skoleår skal eleverne selv udvikle undervisningsmateriale til de nye 1. ger i historie. De skal udvikle materialet sådan, som de selv gerne ville have haft det.

Evaluerings: Projektet er blevet løbende evalueret af Syddansk Universitet og eleverne har vurderet det positivt. Klassen klarer sig også fagligt godt. Efter sommeren 2010 vil en fysiklærer arbejde videre med at undervise samme klasse efter læringsstilsprincippet som led i et andet projekt, der har fokus på at bryde negativ social arv¹⁰. Her vil der være fokus på at tilgodesede de gymnasiefremmede elevers læringsstile.

Kontaktperson: Susanne Jessen Strange:

E-mail: Scjs@cphwest.dk

Move & Learn: Københavns Åbne Gymnasium:

I april 2010 starter Københavns Åbne Gymnasium en helt ny gymnasielinje, som kommer til at foregå efter Move & Learn principper¹¹. Faciliteterne er en sportshal, hvor eleverne hvert 20. minut skal bevæge sig rundt. For eksempel at sjippe eller danse. Forskning viser at bevægelse fremmer læringen og derudover ønsker man, at optimere elevernes evne til at være kreative og innovative gennem alternative undervisningsformer. Man ønsker at inddrage aktuelle samfundsspørgsmål og globale udfordringer samt indgå et tæt samarbejde med erhvervslivet.

Læs mere på: <http://www.opengym.dk>

Individuelt musikprogram – Pauli Gymnasium

Musikprojektet är en 1 årig kurs (ettårigt program) inom det Individuella Programmet som till största delen är inriktad på musikmakeri. Här kombineras 20 lektioner musik med 12 lektioner Svenska, So (sammällskunskap), Engelska och Matematik. Målet för undervisningen i kärnämnen är att eleverna ska bli godkända. (Få point nok til at starte på et nationalt program). Alla ämnen är lika viktiga.

Ska man gå IV musik ska man ta "hela paketet", det vill säga man kan inte välja bort någon del. Inom musikdelen är det ett krav att eleverna jobbar i grupp medan undervisningen i de teoretiska ämnena sker i klassen och anpassas efter elevens behov. Musikprojektet har egna lokaler utanför skolan. Det konkreta målet är att spela in en CD med elevernas egenhändigt komponerade text och musik.

IV musik vänder sig till de elever som har ett brinnande musikintresse. Ofta är eleverna väldigt skoltrötta men trots det så brukar det finnas en dold kunskapsörst. IV musik arbetar hela tiden utifrån ungdomarnas egna förutsättningar och behov.

På IV musik tror de anställda stenhårt på varje individs inre unika förmåga att utvecklas och gå vidare. Med bestämdhet, struktur och rutiner arbetar IV musik på att skapa en trygghet tillvaro för våra elever. För att understryka betydelsen av de överenskommelser vi gör med eleverna så skrivs det ett elevkontrakt med var och en.

För många elever är IV musik en förberedelse för ett nationellt program. Den ettåriga kursen avslutas med ett releaseparty där eleven bjuder in släkt och vänner för att fira att CD:n är klar. På IV musik finns det plats för 18 elever. Efter avslutad kurs får eleverna ett intyg och betyg om de läst upp ett eller flera grundskolebetyg.

Kontakt: Micke Svennerbrandt,

E-post: info@rbmp.kajen.com

Tel: 040 34 29 55

10 Begrebet "Negativ social arv" henviser til, når børn af forældre der er arbejdsløse eller uden uddannelse, "arver" denne status i samfundet. Altså det modsatte af et mælkebøttebarn eller en mønsterbryder.

11 Pædagogikken bag "Move and Learn" er udviklet af den canadiske Barbara Pheloung, og er oprindelige tiltænkt børn med indlæringsvanskeligheder, men har vist sig også at have en generel effekt på indlæringsvnen. Principperne bygger på, at fysisk aktivitet og gymnastik skal inddrages i den teoretiske undervisning.

Sprogudvikling

Både i Sverige og Danmark bliver man stigende opmærksom på, at sproglige problemer kan være en barriere for at eleverne kan følge med i undervisningen. Det er særligt de tosprogede og de gymnasiefremmede¹² der møder det problem, at læreren taler et sprog, de ikke forstår. Egentlige læse- og skriveproblemer kan også være en del af dette.

Mange ungdomsuddannelser i Danmark screener deres elever, når de starter på uddannelsen og tilbyder de elever der har brug for det ekstra læse- og stavekurser. De fleste skoler har særligt uddannede læsevejledere, som tager sig af dette arbejde. Generelt er der dog en stigende opmærksomhed på, hvad der er kaldes for førfagligt sprog (skolesproget). (Også nævnt under afsnittet om Hotel & Restaurantskolen). Her er det ikke bare dansklærerne, der skal støtte eleverne i deres sprogudvikling, men også faglærerne¹³. Her er der særligt fokus på, hvordan lærerne kan sikre sig, at eleverne forstår de ord der bliver brugt i undervisningen, og hvordan lærerne kan støtte eleverne i at udvikle deres ordforråd.

På landsplan er der et netværksprojekt om ”imødegåelse af negativ social arv,” hvor flere danske skoler arbejder med at udvikle sprogværksteder, efteruddanne lærerne i at være opmærksomme på gråzonesprog/det førfaglige sprog og støtte eleverne i deres sproglige udvikling. Generelt er mange af disse projekter uafsluttede, men resultaterne af dem og baggrunden for dem kan der læses mere om på det Undervisningsministeriets hjemmeside (se link på side 25).

Tårnby Gymnasium & HF samt Københavns Åbne Gymnasium er nogle af de danske skoler, der har valgt at arbejde intensivt med sprogudvikling (gråzonesprog). Fokus er på at give både lærere og elever redskaber til at støtte elevernes sproglige udvikling, gennem en række forskellige aktiviteter.

Kontakt: Charlotte Grove Jacobsen

E-mail: cg@tgy.dk

Generelt er sproglig udvikling og støtte af tosprogede elever et prioriteret område både på nationalt og lokalt niveau i Sverige. Skolerne har således mulighed for at tilbyde sproglig støtte på elevernes modersmål. Et eksempel på dette er følgende projekt:

”Stödstrukturer i fysikundervisningen i en NV-klass med en- och tvåspråkiga elever.”

Et pilotprojekt med fysikstøtte på arabisk blev gennemført på Malmø Latinskola 2008/09. Phd-studerende Maria Kouns fulgte projektet. Målgruppen for projektet har været en klasse på 26 elever, hvor kun to havde svensk som modersmål. Klassen var på 26 elever og formålet var at fremskynde, intensivere og støtte elevernes sprogudvikling. Fysiklærerens motivation for projektet var at hun oplevede, at mange af hendes tosprogede elever ikke kunne ”læse for at lære.” Fysikstøtten på arabisk har fulgt kursuslektionens indhold og de anvisninger faglærerne har givet. Evalueringsrapporten bygger på kvalitative interview med lærere og et afgrænset antal elever.

Resultat: 50% af de adspurgte elever syntes det gav en dybere forståelse af fysikken, når de fik forklaringer på modersmålet. Den anden halvdel mente, at det særligt var den ekstra tid, der var vigtig. (Forklaringerne kunne ligeså godt være givet på svensk, da de alligevel ikke kendte fagbegreberne i fysik på arabisk). Alle eleverne vurderede det var vigtigt for dem at få ekstra støtte.

12 ”Gymnasiefremmede” betyder elever hvis forældre ikke selv har gået i gymnasiet. (se evt. ”Når gymnasiet er en fremmed verden for mere information om dette, af Ulriksen et al, 2009)

13 Læreren i et specifikt emne kaldes en ”faglærer” i Danmark. Feks. en matematiklærer eller en historielærer

KONKLUSION KAPITEL 3:

Potentiale for videndeling

For danske ungdomsuddannelser:

Særligt for danske skoler med mange tosprogede og gymnasiefremmede elever er der et interessant potentiale i forhold til videndeling med Sverige. I og med der er så stort politisk fokus på området i Sverige, arbejdes der systematisk med udvikling af metoder, der støtter elevernes sproglige udvikling. Selvom der ikke er samme muligheder for at give modersmål undervisning i Danmark er den grundigt teoretisk forankrede tilgang svenskerne bruger i forhold til at støtte de tosprogede elever interessant. Der lægges stor vægt på at inddrage nyere andetsprogsforskning i projekterne og der er et tæt samarbejde mellem skoler og forskere, formidlet gennem Resurscentrum för Mångfaldens Skola (RMS).

Projektet IV-musik hvor man inddrager en gruppe bogligt svage elevers stærke interesse for musik som middel til at vende deres tidligere negative skoleerfaringer til noget positivt og give dem en stærkere tro på egne evner, virker også som et interessant projekt for skoler der arbejder med alternative pædagogiske metoder, som middel til fastholdelse.

For svenske gymnasier:

I Danmark er der særligt fokus på vigtigheden af, at der samarbejdes på tværs af fag (emner), så alle lærere er opmærksomme på de gymnasiefremmede og tosprogede elevers mulige problemer med at forstå det førfaglige sprog (skolesproget). Der gives målrettede ordforrådskurser og kurser i at "læse for at lære" og bruge IT, som redskab i denne proces, og på at træne alle lærere i at være opmærksomme på den progression, de bruger i sproget. For lærere der ønsker at blive bedre til at støtte eleverne i deres sprogudvikling burde der være potentiale for inspiration: Enten gennem studiebesøg eller deltagelse i forskningscirkler.

De danske skolers arbejde med at afprøve alternative pædagogiske metoder som Cooperative Learning, Læringsstile og Move & Learnprincipper, bør kunne inspirere svenske skoler. Der har været stor succes med at nedsætte frafaldet på flere danske skoler, der har gjort brug af metoderne og også internationale studier har vist en god effekt. Et fremtidigt samarbejdsprojekt vil give de svenske skoler mulighed for at få en introduktion til, hvordan metoderne kan anvendes i praksis og tilpasses den svenske skolemodel.

KAPITEL 4

Metoder til at ruste elever til arbejdsmarkedet/fastholde en praktikplads:

Som beskrevet i indledningen er øget indslag af praksis i de erhvervsforberedende uddannelser (yrkesforberedende programmer) et af de områder, hvor man forventer at kunne reducere frafaldet i nordisk sammenhæng. At gøre de unge bedre rustet til arbejdsmarkedet er også et tema, som projektgruppen i dette mikroprojekt har ønsket at prioritere.

I Sverige er ungdomsarbejdsløshed et vigtigt tema og derfor har man stort fokus på, hvordan man får de unge som ikke kan komme ind på et nationalt program, gjort bedre klar til arbejdsmarkedet. Det er særligt deres IV-programmer, dvs. de individuelle programmer for elever som ikke har godkendt eksamensbevis fra folkeskolen i fagene: engelsk, matematik og svensk, som har fokus på dette. Et eksempel på et IV-program, der sigter mod at gøre bogligt svage unge klar til arbejdsmarkedet er IV-HML-programmet.

IV-HML - et grundlæggende 3-årigt individuelt program inden for handel/medier og hotel & restaurant.

Dette er et program for elever med behov for mindre studiegrupper, et langsommere studietempo og med interesse for handel/medier eller hotel & restaurant. Eleven vælger retning, når de søger programmet. De har mulighed for at læse deres grundskolebetyg i et langsomt tempo.

Uddannelsen samarbejder med erhvervslivet

Som elev på HML-programmet får man erfaringer fra erhvervslivet i form af arbejdspladspraktik (APU). På arbejdspladsen udvikler eleven de kundskaber, de lærer i skolen og træner deres hurtighed og færdigheder. Uddannelsen forbereder eleven til et meningsfuldt voksenliv. For at elevens arbejdspladspraktik skal blive så god som muligt, prøver man på programmet at tilpasse den til elevens interesse og evner.

Kontakt: Anne Karlberg (Syo konsulent)

E-post: anne.karlberg@malmø.se

Tel: 040-343102

I Danmark er erhvervsuddannelsen opbygget som en vekseluddannelse mellem skoleuddannelse og lærlingetid i en virksomhed. Erhvervsskoleeleverne i Danmark skal selv finde deres elevplads i en virksomhed.

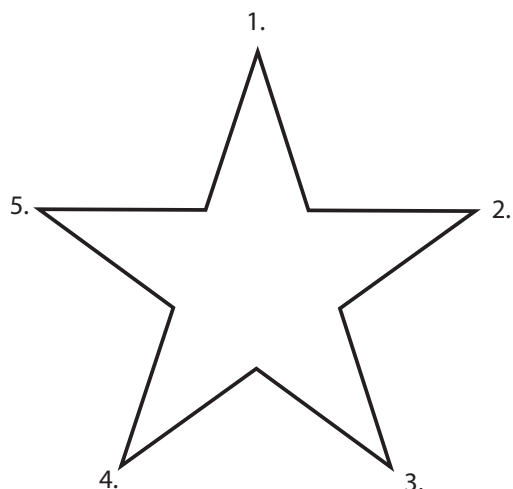
Danske eleverne modtager desuden løn, når de er i praktik og i finansiell krise har virksomheder en tendens til ikke at ville ansætte lærlinge (elever). Der findes nogle muligheder for skolepraktik, hvor eleven får hele sin uddannelse på skolen, men udbuddet er ikke så stort. Hvis eleven ikke har fået en skolepraktikplads eller en almindelig praktikplads kan eleven ikke fortsætte på sin uddannelse efter grundforløbets afslutning. Derfor er den globale økonomiske krise en vigtig årsag til frafald på erhvervsuddannelserne, da der inden for visse brancher har været stor mangel på praktikpladser. Området er genstand for massiv politisk opmærksomhed og i 2009 øgede UVM antallet af skolepraktikpladser.

Dette faktum betyder, at der på skolerne gøres en del for at give eleverne redskaber til at skrive praktikpladsansøgninger; at skabe kontakter til virksomhederne samt øge opmærksomheden i virksomhederne på de mange forskellige muligheder for at sammensætte et praktikforløb af længere og kortere varighed, for derigennem at øge antallet af praktikpladser på trods af dårlige økonomiske tider.

Den gode praktikplads:

Undervisningsministeriet (i Danmark) har i en rapport evalueret forskellige virksomheder og skoler samt deres tilrettelæggelse af praktikforløbet for derigennem at få viden om hvad der er medvirkende til at skabe et godt praktikforløb. Resultatet blev en model for hvordan et godt praktikforløb sikres, modellen bliver kaldt en fuldførelsesstjerne med fem takker.

Modellen kan give nogle retningslinier for svenske skoler, der ønsker at sætte fokus på at skabe et øget indslag af praksis i uddannelsen. Men generelt er stor forskel på, hvordan danske erhvervsskoler samarbejder med erhvervslivet og fastholder de unge i uddannelse. Et konkret samarbejde mellem to eller flere skoler vil formentlig være det mest frugtbare for svenske skoler, som i så fald vil kunne se med egne øjne, hvordan samarbejdet finder sted.

1. Gensidig udvælgelse: At både elev og virksomhed har set hinanden an og fundet ud af at det vil være et godt match, eksempelvis i forbindelse med at eleven har været i grundskolepraktik hos virksomheden eller ved personlige samtaler før en aftale om elevplads.
2. Løbende forventningsafstemning mellem master/svend og eleven inden og under praktikopholdet. At der hele tiden er overensstemmelse mellem elevens faglige niveau, de forventninger virksomheden har til eleven og hvad eleven bør kunne ifølge uddannelsesbogen, således at det sikres at eleven får mulighed for at komme igennem alle fagets facetter.
3. Hensigtsmæssige læringsituationer på praktikstedet under praktikopholdet. Det er vigtigt for eleven læring at eleven aktivt inddrages i virksomhedens arbejdsprocesser gennem fem måder: observation af erfarne fagudøvere; dialog og forklaringer; læring gennem aktiv deltagelse; tilbagemelding og anerkendelse samt udvikling af stabile samarbejdsrelationer.
4. Relationer, samarbejde og faglig støtte til eleven i forbindelse med faglige og personlige problemer i praktikperioden. Det er vigtigt for elevens læring at eleven har en personlig tilknytning til en person på arbejdspladsen således at eleven kan drøfte personlige problemer og bliver introduceret til arbejdspladsen sociale miljø.
5. Overførsel og koblingspunkter i elevens bevægelse mellem skoleophold og praktikophold. At eleven kommer til at forstå de overvejende praktiske problemstillinger fra praktikken med brug af den overvejende teoretiske viden fra skolen. At der eksempelvis er overensstemmelse mellem navne på og brug af redskaber og værktøjer på skolen og praktikstedet. Det er således vigtigt at både skole og virksomhed har en ide om hvad der sker i "den anden verden".

Kilde: Undervisningsministeriet: Den gode praktikplads – fuldførelse, fastholdelse og frafald i erhvervsuddannelserne.

KONKLUSION KAPITEL 4:

Potentiale for videndeling

For danske ungdomsuddannelser:

IV-programmernes mulighed for at give svage unge en høj grad af støtte i forhold til at gøre unge klar til arbejdsmarkedet i deres eget tempo og med mulighed for at læse op på de mangler, de har fra folkeskolen kan vække inspiration til samarbejdsprojekter mellem for eksempel UU, Jobcentre og ungdomsuddannelser. Ungepakkens nye muligheder for studieforberende forløb kunne evt. anvendes i denne forbindelse.

For svenske gymnasier:

Vekseluddannelsesprincippet på de danske ungdomsuddannelser giver erhvervsskolerne en høj grad af praksis og træning, som gør de unge klar til arbejdsmarkedet på en helt anden måde en skolepraktik. Erfaringen og fleksibiliteten i det danske system bør i høj grad kunne inspirere svenske partnere på såvel det strukturelle som det praktiske plan. Særligt i forhold til, hvordan danske skoler og erhvervsliv samarbejder om at gøre de unge klar til arbejdsmarkedet. Lærlingssystemet giver de unge en realistisk forventning om, hvad der bliver krævet af dem på en arbejdsplads.

SAMLET KONKLUSION

Arbejdsgruppen bag dette inspirationskatalog har udpeget en række metoder og områder, hvor det vurderes der er potentiale for et fremtidigt samarbejde og videndeling på tværs af Øresund. Overordnet er der et bredt felt af metoder, som kan berige den pædagogiske udvikling og viden på området: "Prevention of Dropouts".

Blandt andet kan den svenske metode "forskningscirkler" beskrevet i kapitel 1 fungere som en fælles måde at initiere såvel refleksion som organisationsudvikling på begge sider af Øresundsregionen. Derudover kan metoden også sikre videndeling mellem forskningscirkler i et netværk af danske og svenske skoler. Gennem de studiebesøg som også har været en del af mikroprojektet er der allerede udtrykt interesse blandt danske skoler og Resurscentrum för Mångfaldens Skola (RMS) for at udveksle viden samt praksis på dette område.

De enkelte metoder og projekter kan ikke direkte kopieres, men i et eventuelt fremtidigt samarbejde kan de tilpasses og supplere den praksis, der allerede foregår på skolerne. Inspiration og viden om, hvordan man arbejder med den samme problemstilling andre steder kan ofte være det, der skaber ny viden og indsigt. På et overordnet og strukturelt niveau kan forskningscirklerne også bruges som et redskab til at skabe ny viden mellem forvaltninger og andre relevante aktører, der arbejder med området. For ikke kun enkelte projekter og pædagogisk praksis er afgørende for at få flere unge til at gennemføre en uddannelse. Selve den uddannelsesmæssige struktur har stor betydning, og som det også er beskrevet i indledningen, er der på et strukturelt niveau potentiale for videndeling både for det svenske og danske uddannelsessystem. Forskningscirkler på tværs af Sundet kan være en måde at optimere denne gensidige mulighed for inspiration og videndeling på samt en metode til at skabe ny viden.

For skoler i Øresundsregionen eller andre interessenter der ønsker at styrke den helhedsorienterede indsats for "prevention of dropouts", er der rig mulighed for at udvælge netop de pædagogiske metoder, projekter eller ordninger som supplerer den måde, man allerede arbejder på. Vi har udvalgt en række eksempler på skoler der har en helhedsorienteret satsning på at reducere frafald (avhopp). Bl.a. andet kan man lade sig inspirere af den casebaserede og praksisnære undervisning der foregår på for eksempel Hotel & Restaurantskolen i København og ordninger med "Væksthuse" som på EUC-Sjælland. Fra Sverige kan man lade sig inspirere

af bl.a. Agnesfrid Gymnasiums elevhelseteam hvor eleverne tilbydes en coachuddannelse, Og har adgang til både kurator (socialrådgiver) og sygeplejerske.

Styrkelse af elevtrivsel:

Mentor og coachordningerne rummer et stort potentiale på begge sider. På svensk side har vi konkluderet, at der eksisterer et behov for mere uddannelse og en større afklaring af, hvad den voksne mentors rolle er/kan være og hvilke redskaber man kan bruge i en mentorsamtale. I et fremtidigt samarbejde på dette område vil svenske skoler kunne besøge danske skoler med forskellige typer mentorordninger, eller der vil kunne tilpasses kurser til svenske lærere, som ønsker at lære nogle af de redskaber/teorier man bygger mentorsamtaler og -roller på i Danmark. Fra dansk side er uddannelsen af unge coaches som den praktiseres på Agnesfrid Gymnasium særdeles interessant. Ungehjælper-unge projektet har givet gode resultater i Danmark også, men en decideret uddannelse der retter sig mod at give de unge redskaber til at lede introduktionsturen for nye elever er ukendt. Der eksisterer i projektgruppen en ganske stor interesse blandt danske skoler for at tilpasse denne model til dansk standard.

Fokus på sundhed: Selvom svenske skoler alle sammen har idræt, kan de lade sig inspirere af, hvad det betyder for svage elever, når skolen sætter særligt fokus på sundhed – dvs. gør eleverne opmærksomme på, hvor vigtigt det er for deres læring at spise morgenmad, og for deres sundhed at dyrke motion. Socialt kan det også have betydning at sætte elever sammen i grupper på tværs af klasser eller lave særlige forløb for en udvalgt gruppe, som er i fare for at falde fra (hoppe av) (Som Erhvervsskolens Nordsjællands projekt med 13 drenge).

Klasserumskultur: I forhold til metoder og projekter der handler om klasserumskultur, består potentialet i, at de svenske skoler kan få inspiration og fornyelse i forhold til den måde lærerne allerede arbejder med dette emne på. Det klare fokus på at kommunikere med respekt, træne mundtlige fremlæggelser og bruge metoder fra teaterverdenen passer godt til de værdier, de svenske skoler arbejder efter.

Styrkelse af læringskompetencerne

Sprogudvikling: Særligt for danske skoler med mange tosprogede og gymnasiefremmede elever er der et interessant potentiale i forhold til videndeling med Sverige. I og med der er så stort politisk fokus på området i Sverige, arbejdes der systematisk med udvikling af metoder, der støtter elevernes sproglige udvikling. Selvom der ikke er samme muligheder for at give modersmål undervisning i Danmark er den grundigt teoretisk forankrede tilgang svenskerne bruger i forhold til at støtte de tosprogede elever interessant. Der lægges stor vægt på at inddrage nyere andetsprogsforskning i projekterne og der er et tæt samarbejde mellem skoler og forskere, formidlet gennem Resurscentrum för Mångfaldens Skola (RMS). For de svenske skoler kan der hentes inspiration i forhold til den måde der samarbejdes på tværs af fag på danske skoler (ämner), så alle lærere er opmærksomme på de gymnasiefremmede og tosprogede elevers mulige problemer med at forstå det førfaglige sprog (skolesproget). Der gives målrettede ordforrådskurser og kurser i at "læse for at lære" og bruge IT, som redskab i denne proces.

Pædagogiske metoder som redskab til fastholdelse:

De danske skolers arbejde med at afprøve alternative pædagogiske metoder som Cooperative Learning, Læringsstile og Move & Learnprincipper, bør kunne inspirere svenske skoler. Der har været stor succes med at nedsætte frafaldet på flere danske skoler, der har gjort brug af metoderne og også internationale studier har vist en god effekt. Et fremtidigt samarbejdsprojekt vil give de svenske skoler mulighed for at afklare, hvordan metoderne kan tilpasses den svenske skolemodel og herefter anvendes i praksis.

Metoder til at ruste elever til arbejdsmarkedet/fastholde en praktikplads:

På et strukturelt niveau er der ligeledes rige muligheder for at hente inspiration til, hvordan elever kan fastholdes eller gøres klar arbejdsmarkedet. Der er ganske stor forskel på, hvordan erhvervsskolerne og de yrkesforberedende gymnasier er organiseret. Men også på hvordan henholdsvis Ungdommens Uddannelsesvejledning i Danmark og de individuelle programmer i Sverige forsøger at få de svageste unge til at gennemføre en uddannelse. Netop derfor er der også særlig stort potentiale for videndeling. Studiebesøg og udveksling mellem Danmark og Sverige vil give inspiration til at arbejde med hvad der kan gøres anderledes og bedre. Vekselluddannelsesprincippet i Danmark indebærer en særdeles høj grad af praksis og samarbejde med erhvervslivet som svenske skoler kan lære af. Samtidig udgør de individuelle programmer i Sverige et inspirationspotentiale for samarbejdsprojekter mellem Ungdommens Uddannelsesvejledning og Ungdomsuddannelserne. Reformen og nye muligheder er desuden på vej i begge lande. Ungepakken nye muligheder for at lave særlige studieforberedende forløb for unge, der mangler studiekompetencer efter folkeskolen gør de svenske IV-programmer interessante. Også i forhold til den særlige individuelle støtte der ydes på mange af disse programmer i forhold til at gennemføre et praktikforløb.

Samlet set er der et stort potentiale for at arbejde med videndeling og deling af hverdagens praktiske erfaringer mellem de to regioner. Det vurderes i projektgruppen at dette baselinestudy viser, at der er brug for en øget opmærksomhed på hvordan vi hver især arbejder med fastholdelse af unge i ungdomsuddannelser. Samtidigt er det projektgruppens overbevisning af indsatsen for fastholdelse og frafald vil kunne optimeres og styrkes ved at oprette samarbejde over sundet. Fastholdelses- og frafaldsproblematikker er komplekse og ved at bruge hinandens viden bliver indsatsen for de unge hele tiden mere helhedsorienteret.

LITTERATUR

Skolinspektionen: Kvalitetsgranskningsrapport 2009: Varanan i mål - Om gymnasieskolars (o)förmåga att få alla elever att fullfölja sin utbildning.

Skolverket (1995) Kvalitetsgranskning, Rapport 2009: Studieavbrott och mindre studiekurs i gymnasieskolan, Rapport 1995:

Murning Susanne, Simonsen, Birgitte (2009): Hold fast – Delrapport over 18 fastholdelsesprojekter på de gymnasiale uddannelser.

Nordisk Ministerråd: (2010): Frafall i utdanning for 16-20-åringer i Norden

OECD, Economic Survey of Sweden 2008, Chapter 4, Education and Youth Employment

Undervisningsministeriet: Den gode praktikplads – fuldførelse, fastholdelse og frafald i erhvervsuddannelserne.

Undervisningsministeriet: Tal der taler 2009: Uddannelsesnøgletal 2007. Undervisningsministeriets statistikpublikationer

UniC: (2009) Fravær og Frafald i Gymnasieskolen

Utbildningsförvaltningen, Malmø Stad (2009): Studiehåndledning på modersmål – Rapport från pilotprojekt med fysikstöd på arabiska på Malmø Latinskola läsåret 2008/09

Utbildningsförvaltningen, Malmø Stad: (2010): IV-analys: Rapport till utbildningsnämnden

Utbildningsförvaltningen, Malmø Stad: Utbildningsstatistik Malmö och i jämförelse med riket läsåret 2009/2010

Ulriksen Lars et al: (2009): Når gymnasiet er en fremmed verden

LINKS

<http://www.uvm.dk/.../Regeringens%20ungepakke.aspx>

<http://www.skolverket.se/sb/d/3362> <http://www.skolverket.se/sb/d/2885>

<http://www.malmo.se/download/18.3964bd3611d8d4a5d1c800037453/webanpassad+pdf+Metodbok+forskningscirklar.pdf>

<http://www.ind.ku.dk/udvikling/projekter/negativ-social-arv/>

